

A kézikönyv tájékoztatói eszköz: szerzői segíteni kívánják a használókat az eljárás kiválasztásában, de nem céljuk - ami egyébként veszélyes is lenne - hogy gyakran hasonló, de sohasem teljesen azonos problémákra kész megoldásokat adjanak.

+++⁺+++

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

92

001.815/05/.002.5:681.14-521

A permutációs mutató elkészítése betűrendes könyvelő-lyukasztógépek segítségével. - /Подготовка пермутационного указателя с помощью алфавитной сортировки - перфорационной машин/ - CSERNÜJ, A.I. - MACAK, N.M. - KUZNECOVA, E.K. - NTI, 4.sz. 1964.ápr. 20-29.p.

A VINITI tudományos-módszertani osztályán kísérletet végeztek a permutációs mutatók elkészítésére a betűrendes könyvelő-lyukasztógépeken. Erre a célra egyszerű sémát dolgoztak ki. A kísérlet megmutatta, hogy a kidolgozott technológiai séma teljesen megfelel a folyó publikációk rendszeres elkészítésére. Minőségi szempontból a permutációs mutatók nem maradnak el a hasonló külföldi mutatók mögött, amelyek elkészítésére nagy elektronikus számítógépeket használtak.

Kitűnt az is, hogy a betűrendes könyvelő-lyukasztógépeknek nagy lehetőségei vannak a tudományos tájékoztatói folyamatok gépesítésében.

A permutációs mutatók - más szóval kulcsszavas mutatók a mikro-szövegben - elkészítésére fordított idő rövidítése céljából az egyik műveletet célszerűen nem kézzel, hanem kártyaválogató géppel kell végezni. /P.S./

93

001.815:681.61:676.816.5

Lyukszalag alkalmazása az Atomenergiaügyi Kormánybiztosság központi dokumentációs szolgálatában. - /Application de la bande perforée au service central de documentation du commissariat à l'énergie atomique/ - CHONEZ, A. - UFOD - La Documentation en France, 32.k.2.sz. 1964.márc.-ápr. 3-38.p.

Két periodikus kiadvány - Bibliographie Scientifique Hebdomadaire és a Physindex - előállításánál alkalmaznak Flexowriter lyuk-

szalagírógépeket. Mindegyiknél más módon. A BSH hetente megjelenő füzetek kb. 2000 címleírást és tárgyi indexet tartalmaznak, továbbá összeállítanak hozzá negyedéves, féléves és éves kumulatív tárgyi és szerzői indexeket is. Előállításánál kombinált lyukszalag-lyukkártya technikát alkalmaznak. A címleírásokról a Flexowriteren stencileket írnak. Közben automatikusan lyukszalag készül, mely a tárgyi és szerzői index-tételeket tartalmazza. A lyukszalag nyomán az index-tételekről automatikusan ICT-SAMAS gépi lyukkártyákat állítanak elő. A kártyákat géppel rendeztetik, s utána az index szövegét tabulátorgéppel kiíratják. - A Physindex auto-indexelt kurrens bibliográfia. Ennek címleírásait szintén Flexowriteren írják, úgy hogy egyúttal a teljes címleírásról lyukszalag készül. A lyukszalag bemeneti közeg az IBM 1401 adatfeldolgozó berendezéshez, mely automatikusan állítja elő a Physindex füzetének szövegét, elkészíti hozzá a tárgyi auto-indexet, valamint a szerzői indexet. /O.G./

94

002

Irodalmi áradat és a rejtett irodalom. - /Literaturflut und versteckte Literatur/ - Dokumentation, Fachbibliothek, Werksbücherei, 13.k. 1.sz. 1964.okt.-nov. 15-16.p.

Exakt adatok a kül- és belföldi szakirodalmi áradatról ritkán állnak a könyvtárosok rendelkezésére, a becslést adatok sokszor megtévesztők. A Verlag Dokumentation der Technik, München-Pullach, gondozásában, a Műszaki Dokumentáció és Bibliográfia Kézikönyve /Handbuch der Technischen Dokumentation und Bibliographie/ I. kötetében első ízben jelentek meg pontos adatok az 1959-1963 évek műszaki és gazdasági irodalmáról. 35 nemzeti és nemzetközi bibliográfiából gyűjtött és más bel- és külföldi szakkiadók és intézetek által megadott adatok szerint a technika és gazdaság területén megjelenő új kiadványok száma havi átlagértékben a következő:

ország	1959	1960	1961	1962	1963
NSZK	781	690	584	584	613
NDK	441	358	391	499	438
Anglia	444	397	398	390	350
Szovjetunió	173	226	159	155	253
USA	314	365	432	624	749
Egyéb országok	193	264	220	259	239
	2346	2300	2184	2511	2642

Az irodalmi áradat adatai mellett a kézikönyv foglalkozik az un. rejtett irodalom mennyiségi problémáival, valamint a megjelenő szakirodalom és a bibliográfiákban történő közreadás időpontja közötti "átfutási idő" kérdésével. /Sz.T./

Az elektroeróziós és elektrolitikus megmunkálási módszerre vonatkozó tájékoztatás külföldön. - /Informacija za rubezsom po elektro-erozionnomu i elektroliticheskomu metodom obrabotki/ - GALUSZTJAN, R.G. - NTI, 4.sz. 1964.ápr. 55-58.p.

Az anyagok villamos módszerű megmunkálása széles körben elterjedt a rádiótechnikában, a fémkohászatban, a gépgyártásban, a bányászatban, a fém megmunkáló és más iparágakban. E módszerek fejlődését természetszerűen kíséri az elméleti és alkalmazási kérdésekre vonatkozó közlemények számának növekedése.

A végzett vizsgálatok szerint az anyagmegmunkálás elektroeróziós és elektrolitikus módszereivel foglalkozó cikkek száma az USA-ban és Angliában 1962-ben több mint huszszorosán felülmulta az 1936/37 évi közlemények mennyiségét, és tízszer volt nagyobb az 1946/47 évinél.

A fenti két országban ez említett módszer szerinti megmunkálással kapcsolatos információk növekedése az utóbbi 10 év alatt részben egybeesik az ipari termelés általános fejlődési mutatójával.

Ki kell emelni, hogy az elektrokémiai fém megmunkálás elméleti alapjai főként a polírozás területén fejlődtek és ezért az idevágó közlemények a szóbanforgó megmunkálást tárgyaló cikkek több mint 70 %-át adják.

Hasonló párhuzamosság állapítható meg a szabadalmak tekintetében is. /P.S./

A tájékoztatásügy Amerikában. - /American information/ - Mac LACHLAN, J. - Rubber Journal, 147.k. 1.sz. 1965.jan. 59.p.

A szerző az elmúlt esztendő novemberében az Egyesült Államokban tanulmányozta a gumi- és műanyagipari dokumentációt és tájékoztatást. Tapasztalatai nyomán összehasonlítást igyekszik adni e szakterületnek amerikai és angliai viszonyairól. Amerikában centralizált információtároló és -visszakereső egységek fejtenek ki eredményes munkát, Angliában ezt inkább a kutatóintézetek hálózata látja el. Az amerikai tájékoztató személyzet elsősorban kutatókból áll, és csak másodszorban könyvtárosokból. Az amerikai kutatók a könyvtári anyagot önállóan, segítség nélkül akarják használni, ezért a műszaki könyvtárak sokkal nagyobb mértékben helyezik előtérbe az olvasók önkiszolgálását, mint az angliai könyvtárak. Az amerikai vállalatok legnagyobb része nem végez referáló-munkát. Ezt megrendelhető szolgáltatások pótolják. Az amerikaiak úgy érzik, hogy az információ-visszakereséshez nem elegendő a referátumanyag manuális átkutatása, hanem az adatfeldolgozógépekkel végzett információkeresésre is szükség van. Vannak is számítógépes tájékoztatási szolgáltatásaik. A vállalatok belső dokumentumaik nyilvántartását-visszakeresését saját lyukkártya-gépparkjaikkal /elsősorban az IBM 101-es géppel/ végzik. Míg a RAPRA /Rubber and Plastics Research Association of Great Britain/ a dokumentumfeltáráshoz és a referátumok visszakereséséhez egy eléggé komp-

likált osztályozórendszert használ, addig az USA-ban a tárgyszavas rendszereket kedvelik.

A lyukszalagírógépek ott sokkal elterjedtebbek, mint emitt, pedig ezek katalóguskártyák előállítására sokkal alkalmasabbak és olcsóbbak, mint a Xerox-eljárás. /O.G./

97

002.513.5:65.011.54/.56:025.45

Számítógépek és az osztályozórendszerek. - /Computers and classification systems/ - FREEMAN, R.R. - Journal of Documentation, 20.k. 3.sz. 1964.szept. 137-143.p.

A tanulmány áttekintést ad azokról a szakirodalomban közzétett tapasztalatokról, amelyek arról számolnak be, miként lehet az osztályozórendszereket, elsősorban az ETO-t adatfeldolgozóberendezésekkel végzett munkálatokhoz alkalmazni. E berendezések egyszerűbb típusai, a lyukkártyagépek esetében az ETO csak különböző korlátozásokkal használható. A korlátozások oka a gépi lyukkártyának részint korlátozott terjedelme, részint korlátozott jelkészlete. Innen származott az a hiedelem, hogy az ETO adatfeldolgozóberendezésekkel nem munkálható. Ennek ellenére több esetben vettek igénybe lyukkártyagépeket. ETO-szerinti katalógusok, bibliográfiák készítéséhez. A számítógépek-nél az említett két korlátozás elesik. Sőt egy műfogás alkalmazásával az ETO-jelzetek sorolási rendje is előállítható. A számítógépeknek az osztályozás területén való alkalmazásával új lehetőségek nyílnak; pl. az ETO-táblázatok naprakész állapotban tartása, az osztályozórendszerek indexeinek előállítása, az irodalmi anyag beosztályozása gépi uton stb. Bár a gépi tájékoztatás területein még ma is erős a tartózkodás az osztályozórendszerekkel, elsősorban az ETO-val szemben, a szerző szerint ez az állásfoglalás idejét multá. Az osztályozórendszerek a számítógépes tájékoztatásnak hasznos eszközei. /O.G./

98

002.513.5:651.928

A szillabikus kódolás egy új módszere. - /Un nouveau mode de codification syllabique/ - CORDONNIER, G. - UFOD - La Documentation en France, 32.k. 2.sz. 1964.márc.-ápr. 39-49.p.

A tudományos fogalmak kódolására a szerző egy új eljárást dolgozott ki. Ezt ismertető tanulmánya három részből áll. Az elsőben az általa "syntermation"-nak nevezett eljárás lényegét írja le. Dokumentációs célra egy műnyelvet szerkesztett. Ennek szavai a "synterm"-ek; a fogalmak közötti viszonyokat kifejező ragok a "cosynterm"-ek. Egy tudományág alapfogalmait mássalhangzókkal, illetve mássalhangzó-magánhangzó-együttessel fejezi ki. Vagyis az alapfogalmak kódja egy szótagszerű alakzat. Az alapfogalmakból származó fogalmak, valamint az összetett fogalmak kódja az alapfogalmak kódjainak összekapcsolásából eredő szó-szerű alakzat. A második részben bemutatja, miként alkalmazható eljárása a fizika területén. Itt a kódképzés alapját az alapvető mennyiségek francia nyelvű megnevezéseinek kezdőbetűi képe-

zik. A műnyelv szavainak képzése a fizikai mértékegységek dimenzióinak nyomán történik. A harmadik rész a kémiai anyagok kódolásának módszeréről szól. Ennek alapját az elemek periodikus rendszerének táblázata képezi. /O.G./

99

002.513.5.002.5:676.815.4:54+6f

Kulcsszavas mutatók összeállítása és felhasználása. - /0 szosztavlenii i ispolzovaniu ukazatelej tipa "kljucsevu szlov v kontekste" / - VLEDUC, G.E. - SZTOKOLOVA, N.A. - NTI, 4.sz. 1964.ápr. 30-35.p.

Ez idő szerint a dokumentációs munka jelentős iránya a természetes nyelvek felhasználása tájékoztatási visszakereső nyelv gyanánt. A mesterséges nyelvek e célra való átírása bonyolulttá teszi ezt a problémát.

A kulcsszavas mutatók a legegyszerűbb példát szolgáltatják erre, amikor természetes nyelvet alkalmaznak információs visszakereső nyelvként.

Kísérleteket végeztek kulcsszavas mutatók felhasználásával kapcsolatban, amelyeket címszöveg összefüggéséből vettek különböző tájékoztatási szolgálatok reference munkájának céljára. Kidolgozták az ilyen kartotékok összeállításának legegyszerűbb módszerét, valamint az eljárást, amelynek segítségével ezek a mutatók továbbfejleszthetők. Ez az eljárás lényegében a kulcsszavak rubrikátorát jelenti, amelyet az osztályozási elv alapján szerkesztettek meg. Elkészítették a kémiai vegyületek mutatóit a legegyszerűbb szerkezeti jellemzők alapján, amelyek kulcsszavas típusu mutatókhoz és kartotékokhoz kiegészítésként a kémia területén tekintetbe vehetők. /P.S./

100

002.513.5.002.5:681.14:669.018

Automatikus utmutató acélok és nem-vas alapú ötvözetek tulajdonságairól és alkalmazásáról. - /Ob avtomaticheszkom szpravocsnike po szvojsztvam i primeneniju sztalej i szplavov na ne szseleznoj oszno-ve / - BABAEVA, A.P. - SZEJFER, A.L. - NTI, 4.sz. 1964.ápr. 36-39.p.

A vázolt "automatikus utmutató" szerkezetét tekintve automatikus tájékoztatás-visszakereső rendszer, amelyet az "Ural-4" elektronikus számítógépen valósítottak meg. A rendszer 13 ismérvcsoporttal dolgozik, amelyek a vegyi összetételtől a gyártási eljárás, a mikroszerkezeten, a mechanikai tulajdonságokon át az alkalmazásig terjednek. Ez ismérvek mindegyike bizonyos számú ún. "meghatározót" tartalmaz. A meghatározók jegyzékének összeállításakor azokat a szak kifejezéseket használták fel, amelyek a GOSZT szabványokban, kézikönyvekben vagy egyéb kohászati irodalomban találhatók.

A meghatározók formális osztályozás szempontjából 3 csoportba oszthatók: számjegyes karakterisztikumokra, binér karakterisztikumokra és címekre. A számmal kifejezett vegyi összetétel és tulajdonság számjegyes karakterisztikumá alakul. Az egyes ismérvcsoportokhoz kódszámok kapcsolódnak. Példákat ad a kódtáblázatokra és ismerteti az adathalmaz betáplálási eljárását a számítógép memóriaregisztéjébe. /P.S./

101

002.53:05:621.3

Az operatív visszakeresési anyaggyűjtemény. - /Opredelenie operativnogo poiskzogo fonda/ - CIGANIK, M. - NTI, 4.sz. 1964.ápr.10-16.p.

A tudományos kapcsolatok hatékonysága jelentős mértékben függ a tájékoztatási anyagbázis optimális felhasználásától, ami viszont mindig kapcsolatos az anyaggyűjtemény minőségi és mennyiségi feltételeivel. Elvi jelentőségű a tájékoztatási források teljes mennyisége és azok fajtankénti megoszlása. A teljes tájékoztatási forrásanyagot az adott problematikára vonatkozó források, a vegyes területre vonatkozó források és az összes egyéb általános műszaki források adják.

Ha az egész forrásanyagot ténylegesen felhasználtra és tartalékra osztjuk fel, úgy a ténylegesen felhasználtban a legfontosabbak a folyó folyóiratcikkek és a leglényegesebb szabadalmak, ugyanakkor a tartalék forrásanyagban elsőrendű szerepet játszik a szabadalmak teljes anyaga és a vállalati irodalom, továbbá a folyóiratcikkek anyaga. Az elsődleges források hatékony felhasználása tekintetében rendkívül nagy jelentőségű az operatív visszakeresési alap, amely magában foglalja:

- a legjelentősebb folyóiratokat, mint alapvető visszakeresési anyaggyűjteményt,
- a referálólapokat, mint kiegészítő visszakeresési alapot,
- a reference-anyaggyűjteményt, vagyis a hagyományos vagy gépesített kartotékot és katalógusokat.

A villamos iparon belül vizsgálja a "Villamos vezetékek és kábelek" és a "Szigetelő anyagok" operatív visszakeresési alapjának létrehozását. Külön figyelmet szentel az ágazati és szűk ágazati folyóiratok feltárásának a bibliográfiai hivatkozások módszerének igénybevételével a referálólapokban és a cikkek után közölt irodalomnak a tájékoztatás szórásai törvényének figyelembevételével. /P.S./

102

002.6/-191.2/

Gépi dokumentációs központ. - /Zentralstelle für maschinelle Dokumentation /ZMD// - Dokumentation, Fachbibliothek, Werksbücherei, 13.k. 1.sz. 1964.okt.-nov. 5.p.

A Volkswagen Művek /NSZK/ 9,3 millió márkát ajánlott fel egy gépi dokumentációs központ felállítására. A Zentralstelle für Maschinelle Dokumentation /ZMD/ foglalkozik

- a lyukkártya és lyukszalag gépi leolvasásának kérdéseivel,
- a dokumentáció gépesítésének kutatási és fejlesztési problémáival,
- tanfolyamok és szemináriumok rendezésével a dokumentáció gépesítése területén dolgozó szakemberek részére.

A ZMD együttműködik a Max Planck Társasággal, melynek berendzéseit felhasználja a kutatómunkában, valamint a Frankfurt/Main belső Institut für Dokumentationswesen-nel. /A ZMD jelenlegi címe: Frankfurt/M. Holzhausenstr.44./

Amíg az IBM 1460 adatfeldolgozó gépet és a Zuse Z 31 válogatógépet a ZMD beszerzi, addig ideiglenesen a göttingeni Számítási Köz-

pont IBM 1401 gépét használják.

A ZMD pillanatnyilag 15 munkatárssal dolgozik, három osztály ke-
retében:

- szervezési és módszertani osztály,
- programozási osztály,
- gépesítési osztály.

/Sz.T./

103

002.63/729.1/

A dokumentációs és a tudományos-műszaki tájékoztatás Kubában.-
/Dokumentation och vetenskaplig-teknisk information po Cuba/ - Tid-
skrift för Dokumentation, 20.k. 5.sz. 1964.szept.-okt. 69-70.p.

Kubában 1963-ban létesítették az ottani tudományos akadémia mel-
lett a tudományos és műszaki dokumentációs és tájékoztatási intéze-
tet: Instituto de Documentacion e Informacion Cientifica y Tecnica
/IDICT/. Ennek az intézetnek munkaköre kiterjed a műszaki-tudományos
információs anyag gyűjtésére, alkalmazására és felhasználására, mód-
szertani tanulmányokra, az egyes információs központok irányítására,
a külföldi kapcsolatok fenntartására stb. Az intézet különösen élénk
kapcsolatot tart fenn a szocialista országokkal.

/P.F./

104

002.66

Referáló-kijelölő brigád munkája a volgográdi "Barrikádok" gyár-
ban.- /Rabota referentszkih grupp na volgogradszkom zavode "Barrika-
du"/ - ZAJKIN,G.G. - NTI, 1964.jan. 12-13.p.

A gyárba beérkezett évi több ezer szakirodalmi kiadvány felhasz-
nalása nem volt kielégítő. A legutóbbi időig az anyag átnézését és a
fontos közlemények kijelölését a műszaki könyvtár és a műszaki tájé-
koztatási osztály végezte. A felhasználás ellenőrzésének hiánya oda-
vezetett, hogy az értékes információk jelentős része felhasználatlan-
ul hevert hónapokon át a polcokon.

Az újdonságok beható tanulmányozására és bevezetésük előmozdítá-
sára a gyár üzemének és osztályainak többségében létrehozták társa-
dalmi alapon a referáló - szakirodalom kijelölő brigádokat, amelynek
tagjai mérnökök és technikusok. E csoportok legfőbb feladata a beér-
kező tájékoztatási anyag tanulmányozása, a műszaki újdonságok kivá-
lasztása a termelésbe való bevezetésük céljából. A csoport rögzítet-
te munkarendjét és kidolgozta a javasolt műszaki újdonságok alkalmá-
zásának ellenőrzési módját.

/P.S./

105

002.66:685.3:622.33

Az igazgatás és a tájékoztatási munka szervezetének javítása a
népgazdasági tanácsokban és vállalatokban.- /Szoversensztvovanie
sztrukturu upravlenija i informacionnaja dejatel'noszt' v szovnarno-
zaj i na predprijatijah/ - PODSIVALOV, Ju.E. - NTI, 4.sz.1964.ápr.3-
7.p.

A szakosított ágazati nagyvállalatok - cégek - létrehozása a Lvov-i és más népgazdasági tanácsokban szorosan összefügg a vezetés tökéletesítésével, az adminisztrációs személyzet csökkentésével, a mérnöki munka jelentős megjavításával. A nagyobb műszaki csoportok létesítése a vezető vállalatokban kedvező előfeltételeket teremt a tájékoztatási munka tökéletesítésére.

A Lvov-i "Progreszsz" cipőgyári cég és a "Cservonoglavugol" tröszt tájékoztatási irodája példájának elemzése rámutat a tudomány eredményei és az élenjáró tapasztalatok terjesztésének és a termelésbe való bevezetésének helyes útjára. Az átszervezés előtt az információ anyag útja a következő volt: a főmérnök, az információs mérnök, a mérnök szakértők, a termelési osztályok. Az átszervezés után: a cég tájékoztatási előadója, a szakértő mérnökök, a tervező-szerkesztő technológiai iroda, a műszaki propaganda iroda.

Azáltal, hogy mind az alulról felfelé, mind a felülről lefelé irányuló információ a cég vezető vállalatán keresztül áramlik, a népgazdasági tanács műszaki-tájékoztatási irodája lehetőséget kap arra, hogy erőfeszítéseit az ágazatközi tájékoztatási problémákra és a cégek tájékoztatási munkájának koordinálására összpontosítsa. /P.S./

106

002.66/477/

Az Ukrán SZSZK népgazdasági tanácsainak és vállalatainak információs munkájának tapasztalataiból. - /Iz opüta informacionnuh organov szovnarhozov i predpriyatij USZSZR/ - FAJNZINGER, Sz.Sz. - NTI, 4.sz. 1964.ápr. 8-9.p.

Nagy érdeklődésre tarthat szánót a Donec-i gazdasági körzet információs szerveinek tevékenysége. A tudományos-műszaki tájékoztatás anyagainak tömeges tanulmányozása és az átvett műszaki újdonságok, valamint az élenjáró termelési tapasztalatok bevezetése céljából a gazdasági körzet gyáraiban, üzemeiben és trösztjeiben, valamint más szervezeteiben a vezető mérnök-műszaki dolgozókból referálócsoportokat hoztak létre. A körzet gyáraiban és termelési részlegeiben mintegy 6500 műszaki informátor dolgozik.

A Donbaszsz-i vállalatokban széles körben elterjedtek a műszaki fejlesztésben való részvétel társadalmi formái. 600 társadalmi műszaki-információs irodát állítottak fel, amelynek tagjai rendszeresen tanulmányozzák a könyvtárba beérkező tájékoztatási anyagot, s a legértékesebb újdonságokat a termelésben való bevezetésre ajánlják. Ezek szoros kapcsolatban vannak a bányarészlegek műszaki informátoraiival, akiknek munkáját az említett egységek helyettes vezetői irányítják.

/P.S./

107

002.67/52/

A Japán Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Központ. - /Japonszkij centr naucsnoj i tehniczeszkov informacii/ - AFREMOV, V.Ju. - NTI, 4.sz. 1964.ápr. 51-54.p.

A Japán Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Központot 1957-ben kormányrendelettel hozták létre. Feladata a japán tudósok és mérnökök megismertetése a tudomány és technika külföldön elért korszerű eredményeivel és más országok szakembereinek tájékoztatása a japán tudomány és ipar vívmányairól. A külföld hasonló intézményeivel is ez a szerv tartja a kapcsolatot. A Központban 1962-ben több mint 200 belső munkatárs dolgozott, míg a külső munkatársak száma meghaladta az 1350-et. A Központ fontosabb osztályai: a tájékoztatási, a gyűjteményi és feldolgozási, a terv, az általános és a szolgáltatási osztály.

A Központ ez idő szerint 30 országból mintegy 4000 különféle folyóiratot kap, amelyek között az angol és az orosz nyelvűek vezetnek. Jelentős a Központba beérkező szabadalmak száma is, amely 1961-ben meghaladta a 20 000-et.

A referálás külső munkaerők bevonásával történik. A feldolgozott cikkek száma a kémia és gépgyártás területén legnagyobb.

A gépesítés IBM gépek alapján kifejlesztett saját rendszerű berendezésekkel jó eredményeket ért el. Az információkat elektromos írógépekkel papírszalagra írják, amelyről foto-olvasó készülék leolvassa és mágneses szalagra rögzíti.

A Központ fordítási tevékenységgel is foglalkozik: a legtöbb fordítás a vegyipar és a gépgyártás területére jut, míg a nyelvek szempontjából az orosz áll az első helyen.

Kiadványai közül elsősorban a folyó bibliográfia érdemel említést, amelyben a címleírásokat 300 n-es annotációkkal látják el. 1960-ban a tételek száma 142 000 volt. E bibliográfia tulnyomó része kéthetenként jelenik meg. A külföldi szabadalmakról is ad tájékoztatást.

A fejlesztési tervek szerint a Központ státusszerű létszámát 1965-re 500 főre kívánják emelni és 7000 külföldi folyóiratot kívánnak beszerezni.

/P.S./

108

007.2:651.928

Az információelmélet alapvető kiindulási tételei. - /Az optimális kódolás elmélete./ - /Osznovnye iszhodnye polozsenija teorii informacii /Teorii optimal'nogo kodirovaniya// - POLUSKIN, V.A. - NTI, 1.sz. 1964.jan. 54-57.p.

SHANNON, C.E. fektette le az információ közlésének, feldolgozásának és tárolásának mennyiségi jellemzőivel kapcsolatos feladat matematikai feldolgozását. Tullepve a racionális információ átadás lehetőségeire vonatkozó feladatok kereteit, meghatározott közlési csatornák és adott feltételek mellett, az optimális kódolás elmélete a valószínűség matematikai elméletének önálló részévé alakult és az információelmélet nevet kapta.

Az optimális kódolás elméletét magáévá tette a kibernetika. Alkalmazásával gyakorlati eredményeket értek el a biológia, az orvostudomány, a nyelvészet és más tudományos területeken végzett kutatásokban. A tudományos tájékoztatás előtt álló feladatok megoldásában is kétségtelenül haszonnal járhat ez elmélet felhasználása.

SHANNON elméletének fő fogalmai közül különleges figyelmet érdemel az entrópia, az információk mennyisége, értékesége, váratlan-

sága. E területtel igen bő irodalom foglalkozik. A folyamatosan megjelenő munkákat a Referativnij Zsurnal "A valószínűségelmélet és matematikai statisztika. Elméleti kibernetika" sorozatában ismertetik. /P.S./

109

025.2:002

Szaltükov-Scsedrin nyilvános állami könyvtár és tevékenysége a tudományos tájékoztatás terén. - /Goszudarsztvennaja publicsnaja biblioteka im.M.E.Szaltükova-Scsedrina i ee dejatel'noszt' v oblaszti naucsnoj informacii/ - LEVIN,M.I. - NTI, 1964.jan. 6-8.p.

A 150 éves Szaltükov-Scsedrin könyvtár állománya meghaladja a 14 millió könyvtári egységet; 1962-ben olvasótermeit mintegy 460 ezren látogatták, az olvasott munkák száma meghaladja a 2 milliót. A könyvtár látogatói és kölcsönzői a különböző tudományágak művelői közül kerülnek ki, ezek közül 26 % foglalkozik a műszaki tudományokkal. A humán tudományok iránt érdeklődők aránya 21 %. Ezzel kapcsolatban fontos a különböző olvasócsoportok tudományos tájékoztatás iránti igényeinek ismerete, valamint azoknak az eszközöknek a hatékonysága, amelyeket az olvasók igénybe vesznek az általuk szükségelt információk megszerzése céljából.

Az e vonatkozásban lefolytatott statisztikai felvétel és elemzés feltárta a különbségeket az olvasótermeket látogató humán és műszaki, valamint természettudományi munkákat olvasók igényei között. Az olvasók szükségleteinek tanulmányozása az információ terén nagy jelentőségű az általános és ágazati könyvtárak tudományos-tájékoztatási tevékenységének koordinálása szempontjából. /P.S./

110

025.3

Egy könyvtár anyagának gyors feldolgozása. - /Cataloging by the bootstrap method/ - BIDDLE,E.C. - ALA Bulletin, 58.k. 1.sz. 1964.jan. 49-52.p.

Delphi város /Indiana állam, USA/ könyvtárosa 40 évi szolgálat után nyugalmába vonult. A könyvtár állományát sohasem katalogizálták /a nyugalmába vonult könyvtáros egyetlen dolgozója volt a könyvtárnak/ - az állomány /12 000 kötet/ "kulcsa" a könyvtáros memóriája volt. Az új könyvtáros nem mer - nem tud - új könyveket rendelni, hiszen lehet, hogy megvan már.

Könyvtárosok egy csoportja gyűlt össze a könyvtárban, hogy tanácsot adjon, segítsen, köztük a cikk írója is, aki a katalogizálási munka tervezését, lebonyolítását vállalta. A munka elvégzésére - számításai szerint - 3 hónap elegendő. Költséget csak a szükséges felszerelés és egy gépirónó /300 óra/, valamint egy tanító díjazása jelentett, a többi önkéntes, ingyen munkások végezték /50 fő a társadalom különböző rétegeinek képviselőitében/.

A helyrajzi /raktári/ katalógus céduláit a társadalmi munkások készítették polcok szerint haladva, a szakozást egy tanítónő végezte, /akinek a könyvtári munkában gyakorlata volt/, a szakozáshoz

DEWEY decimális rendszerének rövidített kiadását használták. A számszám a kartonnal együtt a könyvbe került, az ellenőrzést a cikk írója végezte. A befejezett polcokat megjelölték, s itt már csak a címkézés volt hátra.

A szerző nevét úgy tüntették fel, ahogy a címlapon szerepelt, ez a szépirodalmi művek katalogizálását egyszerűsítette. Különös gondot kellett fordítani a nem szépirodalmi művek ellenőrzésére, a cédulák elkészítése itt nehezebb feladatot jelentett.

A kartonok rendezésénél az anyagot /3 hónap alatt 22 000 karton készült/ először az abc betűi szerint külön dobozokba rakták, majd a második illetve harmadik stb. betű szerint, így a szoros betűrendbe rendezés munkájába több közreműködő is bekapcsolódhatott.

/G.M./

111

025.343.1

A tárgyszó és a facettás elemzés. - /Subject heading and facet analysis/ - RANGANATHAN, S.R. - Journal of the Documentation, 20.k. 3.sz. 1964.szept. 109-119.p.

A dokumentum tárgyát kifejezésre juttató tárgyszónak a facettás elemzés módszerével történő megállapítását tárgyalja. A tanulmány 8 részből áll. Az 1. részben a használt fogalmak terminológiai értelmezését adja. A 2. részben a dokumentum specifikus tárgyának meghatározásáról, annak tárgyszavakban való kifejezésre juttatásáról, valamint a tárgyszavak multiplicitásának kérdéséről szól. A 3. rész a facettás elemzés mibenlétét tárgyalja. A 4. rész a specifikus tárgy kiválasztásának szokásos eljárását ismerteti. Az eljárás négy lépést ölel fel: az un. teljessé tett címnek, a lényeget kifejező címnek, az analízált címnek és a transzformált címnek megalkotását. Az 5. részben azt mondja el, miként kell a dokumentum specifikus tárgyának megnevezését a tárgyszóban visszaadni, illetve miként kell a vezértárgyszót megválasztani. A 6. rész az utalások rendszerét ismerteti. A 7. részben a tárgyszavak "műnyelvéről" szól. A záró részben pedig néhány járulékos problémával foglalkozik.

/O.G./

112

025.4

Az osztályozásról.II. - /Om klassifikation.2./ - TELL, B. - Tidsskrift för Dokumentation, 20.k. 5.sz. 1964.okt.-dec. 63-67.p.

Az osztályozás olyan bonyolult rendszernek része, mely magában foglalja a tudományos és műszaki információk tárolásával és használatával kapcsolatos összes mozzanatokat. Ezen belül az információkat vagy dokumentumokat értelmi összefüggéseik szerint csoportosítja és így mintegy mutatóját alkotja az egész rendszernek. A megoldás különböző lehet, a tárgyszók egyszerű kiválasztásától kezdve egészen a bonyolultabb hierarchikus felépítésű vagy gondolati összefüggéseket feltáró rendszerekig.

/P.F./

113

025.5:659.24

Információgyűjtés egy dolgozathoz: az informátor szemével. -
/Collecting information for a thesis: a recipient's view/ - STRAIN,
P.M. - Journal of Education for Librarianship, 4.k. 2.sz. 1963. 69-
72.p.

Egy könyvtáros gyakorlati munkája során igen sok különböző eredetű információkéréssel, kérdéssel találkozok. A cikkíró által figyelt anyagból az elmúlt évek során sok említésre méltó tapasztalatot lehetett leszűrni. Az anyagnak kb. a fele magánszemélyektől érkezett, olyan városokból, ahol könyvtári iskolák működnek.

Néhány megjegyzés e kérdésekre vonatkozóan:

1. A postai lapon küldött kérdés legtöbbször olvashatatlan már, mire megérkezik; egy haszna lehet: válaszlevelezőlap használata esetén. A levél formában küldött kérdéseknél általában ritka a válaszboríték mellékelése.

2. A kérdések jóformán sohasem intézhetők el egy szóval vagy akár egy rövid mondattal.

3. A kérdések gyakran félreérthetők, zavarosak.

4. Sok információ kérdés többé-kevésbé bizalmas anyagot vár, de nem írja meg, hogy az információ névtelen marad-e. Ez különösen szak-könyvtárban/vállalatnál/ igen fontos kérdés.

5. Olyan kérdés, amely információt kér s nem magyarázza meg, hogy mire szükséges, már nem is bosszantó, hanem szemtelenség.

6. A legkellemetlenebb, ha a kérdező automatának tartja a könyvtárost, levele legalább is ezt tükrözi. /G.M./

114

027.5

Dokumentáció, szakkönyvtár és szabadalmi tár. - /Dokumentation, Fachbibliothek und Patentstelle/ - KRATZ, E. - Dokumentation, Fachbibliothek, Werksbücherei, 13.k. 1.sz. 1964.okt.-nov. 7-8.p.

Az 1808-ban alapított Frankfurt/Main beli Ipar- és Kereskedelmi Kamara könyvtára eredetileg a hazai gazdasági, ügyviteli irodalmat gyűjtötte. A szakirodalom értékes részét mégsem ez a "történelmi anyag" képezi, hanem az új gyűjtőkör-gazdasági vezetés, vám-, pénzügy, gazdaságpolitika, elméleti és gyakorlati közgazdaságtan, gazdasági földrajz, üzemgazdaságtan, ipar-, közlekedés- és szociálpolitika alapján beszerzett irodalom. A kül- és belföldi irodalmat olyan mértékben szerzik be, hogy az az európai integráció /közös piac/ céljainak is megfelelően.

A nagyarányú külföldi érdeklődés miatt néhány éve egy regionális szakkatalógust állítottak fel, melyben országokra bontva található a szakirodalom.

A könyvtár különösen értékes anyagát képezik a meglehetősen drága adattárak, mint pl. ABC-Edition Europ Production, Bankers Almanach and Yearbook, Internationales Telex Verzeichnis, Regenshardt Geschäftskalender für den Weltverkehr, Das deutsche Branchenfernsprechbuch, Seibt Industrie-Katalog. Emellett számtalan műszaki szótár, kézikönyv, lexikon segíti a tájékoztatást.

254

A dokumentációs munka bázisa 782 folyóiratféleség. A könyvtár fontos része a szabadalmi tár, ahol 360 000 szabadalmi leírás található osztályokra és csoportokra bontva, különböző mutatókkal ellátva. A szabadalmi tár évi gyarapodása 20 000 új leírás. /Sz.T./

115

061.3:025.4

Az osztályozási kutatások jelenlegi helyzete. - /Klassifikationsforskningsnens nuläge/ - TELL, B. - Tidskrift för Dokumentation, 20.k. 5.sz. 1964.szept.-okt. 57-62.p.

Az osztályozási kutatások tárgykörében a második nemzetközi konferenciát 1964. szeptember 14-19 között tartották Helsinkiben. A konferencia előadásai az alábbi négy tárgykör köré csoportosultak: hagyományos módszerek, gépesített osztályozás és index-nyelv, különleges rendszer megoldások és értékelési problémák. A konferencia megalapította az egyes tanulmányi csoportok munkatervét és további rendezvényekre tett javaslatot. Országos osztályozási szakbizottságokat kívánnak létrehozni. /F.F./

116

371.68

Az audio-vizuális anyagok felhasználásának új, jövőbeli irányvonalai. - /New and future trends in the use of audio-visual materials/ - HUDSON, R.B. - ALA Bulletin, 58.k. 1.sz. 1964.jan. 39-42.p.

A közkönyvtáraknak az oktatás különböző fázisaiban kötelezettségeik vannak. Az audio-vizuális oktatási módszerek jelentőségének növekedésével a könyvtárak a rádió felhasználása révén hatókörüket szélesíthetik. Az elmúlt évtizedben előtérbe nyomult a televízió. A könyvtárakban tartott filmvetítések hasznos funkciót tölthetnek be. Mind a könyvtárak, mind az oktató televízió /ETV; Educational Television/ állandóan bővíti szolgáltatásait, így törekvéseiket - legálább is részben - koordinálni kell.

Az Egyesült Államokban jelenleg 80 ETV állomás működik, 1970-re ezek száma 180-ra emelkedik. A tanítás /tantermi oktatás/ módszereibe a könyvtári szolgáltatásokkal együtt a televízió is szervesen beilleszkedik. Az oktató televízió azonban nemcsak az iskolai oktatás nézőközönségének szól. Statisztikai felmérések szerint az ilyen típusú nézőközönség a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, a könyvtárak, a kulturális szempontból aktív emberek sorából kerül ki. Korosztály szerint a 30-40 év közöttiekből. Érdekes megfigyelés, hogy ahol egy személy nézi a televíziót, általában az egész család nézi vele együtt.

Két generáció nőtt fel a rádióval, egy a televízióval - szórákpozást vagy tájékoztatást várva ezektől. Minél erősebb azonban az önképzés és információszerzés vágya, annál speciálisabb szerepet tölt majd be a televízió. Akik ilyen elképzelésekkel ülnek a televízió elé, azok csak akkor figyelik azt, ha pontosan azt kapják, amit várnak. E meghatározás a könyvtári szolgáltatásokra is alkalmazható.

Ami a televíziónak az iskolai oktatásban való felhasználását illeti, szükséges a program szoros illesztése a feldolgozandó oktatási anyaghoz, koordinálása a többi felhasznált eszközzel.

A fejlődés következő szükséges fokozata a hasznosítás vizsgálata, elemzése. /G.M./

117

371.68:159.946

Növeljük az olvasási sebességet. - /Speed up your reading/ - MAYO, H. - Visual Education, 1964.aug.-szept. 38-39.p.

A Carborundum Co. Ltd. cég elhatározta, hogy dolgozói részére az olvasás hatékonyságát fokozó oktatást szervez. Ez okból tanulmányozták az Egyesült Államokban lévő Harvard egyetem által szervezett hasonló tanfolyamot. A 18 órás tanfolyamot azonban túl hosszúnak tartották. Elhatározták, hogy saját maguk fognak olyan filmet készíteni, amelynek segítségével ilyen tanfolyamot tarthatnak. A felnőtt ember átlagos olvasási sebessége 250 szó percenként, azonban vannak, akik ennél lassabban vagy gyorsabban olvasnak. Az olvasás sebességét befolyásolja a látóképesség, a betűkép, a lap tipográfiája, a világítás, a tárgy ismerete stb. Még egyforma képzettségű és beosztású emberek is különböző sebességgel olvasnak. A megfigyelések azt mutatják, hogy a lassan olvasó ember több hibát követ el az olvasásban, mint a gyorsan olvasó. Ennek illusztrálására készítettek egy filmet 180 szó/perc olvasási sebességgel. Ha lépést akarunk tartani az irodalmi áradattal, 360 szó/perc sebességgel kell olvasnunk. Ezt is filmen mutatták be. Természetesen ennek a sebességnek az elérésére új módszert kellett bevezetni. Az olvasó nem szavakat, hanem összetartozó kifejezéseket olvas. A két filmet 360 szó/perc sebességgel vetítették, a második film olvasási sebessége lassabbnak tűnt a néző számára, mert két-három szót olvasott egyszerre és így percenként 120 gondolati benyomást keltett benne a szöveg, 360 szó/perc helyett. 250 szó/perc vetítési sebességgel a tanulás ideje három órát vett igénybe. /B.L./

118

371.68:4

Nyelvtanítás az elemi iskolákban. - /Language teaching in primary schools/ - CURRY, A. - SLOAN, A. - PENTY, F. L. - Visual Education, 1964. aug.-szept. 31-34.p.

A fenti témában tartott ülés első pontjaként a résztvevőknek levetítették az "On parle français" c. filmet. A harmincöt perces színesfilmet mind a nyelvtanítók, mind pedig a nyelvtanítás audiovizuális módszerével foglalkozóknak szánták. A film egy mintaórát mutat be 11 éves gyermekkel és a filmszalag s a magnetofonszalag jelentőségét illusztrálja a nyelvtanításban. A filmvetítés után az első előadó ismertette a "Parlons français" c. filmnek az oktatásban való felhasználásával kapcsolatos tapasztalatait. Két filmet vetítettek hetenként a gyermekeknek, mindegyik film tizenöt perces. A filmvetítést követő napon ellenőrző órát tartanak. Külön tekercek kap-

256

hatók, amelyekkel a tanár saját kiejtését gyakorolhatja. Minden nyelvóra elemzése külön füzetben van az új anyaggal együtt. Ily módon elérhető, hogy közepes nyelvtudású tanár is teljesen kielégítő módon oktathasson nyelvet. A nyelvórán először jelenetsort vetítenek le megszakítás nélkül. Ezután a nyelvtanár monatról-mondatra elmondja a látottakat. Minden kifejezést háromszor ismételi meg, és csak ezután ismétlik a mondottakat a gyermekek. Az egyes mondatok között a film visszajátssza a jelentet és bemutatja a kísértő cselekményeket. Amikor az egész nyelvről így begyakorolják, az egész jelenetsort megszakítás nélkül újból levetítik.

/B.L./

119

371.68:621.397

Zárt áramkörű televízió. - /Closed-circuit television/ - CRESWICK, L.A. - Visual Education, 1964. aug.-szept. 45-49.p.

A zárt áramkörű televízió felhasználása az iskolákban egyre inkább terjed. Üzemeltetése biztos, ritkán fordul elő meghibásodás. A készülék nem drága, egy tranzisztoros kamera egy lencsével 160 angol font. Előerősítő nem szükséges hozzá. Egy felvételkamerával husz vevő-készülék üzemeltethető, azonkívül ez a különleges kamera mikrovetítőként is alkalmazható. Elsőtétítésre a vetítés alkalmával nincs szükség. Mindezekben túlmenően a kamera még epizskópként is nagyszerűen felhasználható. Egyetlen hátránya, hogy csak fekete-fehér kép vetíthető. Különösen olyan esetekben használható jól epizskópos vetítésre, amikor egyetlen példányban lévő képet kell a tanulók számára kivetíteni. A vetítéshez közönséges 100 W-os izzó elegendő. A kivetített képet, - ha szükséges - a tanulók lemásolhatják és így a tanárnak nem szükséges a rajzot a táblán felvázolnia. A szemléltető eszközök bemutatását is megkönnyíti a fenti berendezés. Erre vonatkozólag részletesen ismerteti néhány fizikai laboratóriumi eszköz zárt áramkörű televízióval való bemutatását. Előnye még a készüléknek, hogy a kiváló tanulók bemutató előadásait nemcsak egy, hanem egyidejűleg hat-hét osztály is láthatja. A Pye cég által készített kétutas hangrendszerű televíziós készülékekkel az oktatás még eredményesebbé tehető.

/B.L./

120

371.68:778.2

Univerzális vetítógép. - /The Heurtier H.S.M. Universal projector/ - Visual Education, 1964. nov. 19.p.

A francia Heurtier cég által gyártott univerzális vetítógép 16, 9,5, és 8 mm-es filmek vetítésére alkalmas. A különböző méretű filmek cseréje igen egyszerű. Csak a megfelelő hajtódobot kell kiválasztani /mind a három egyetlen forgódobra van felszerelve/ a képkaput kell beállítani, továbbá a megfelelő mágneses fejet kell kiválasztani /ha szükséges/. A három gép a Monoson 60, a Superson 60 és az Universal. Az Universal típusú gépekkel pl. valamennyi méretű film fényes mágneses hangcsíkja újrajátszható és mágneses rögzítésre is alkalmas. A vetítőlámpák teljesítménye az 1200 W-ot is elérheti és dinami-

kusan kiegyenlített, egypillás zárt alkalmaznak szabályozható tárcsával, amely utóbbi a filmméretnek megfelelően változik. A 6 és 15 W-os erősítők teljesen el vannak különítve a vetítőtől és a berendezés alapját adják. /B.L./

121

371.68:778.2

Diapozitívek készítése magashelyzetű vetítő részére. - /Making transparencies for the overhead projector/ - FLACK, B.M. - Visual Education, 1964.nov. 4-5.p.

A magashelyzetű /overhead/ vetítők alkalmazása egyre inkább terjed az iskolákban. Ezeknek a vetítőknek egyik legnagyobb előnye a nagyméretű /25 x 25 cm/ diapozitívek vetítésének lehetősége. Olyan vetített képeket használnak, amelyeknél az alaplapra fekete képet helyeznek, majd erre erősítik fel a vörös és kék színű borítólemezeket. Ezeknek a képeknek kitűnő tulajdonságaik mellett hátrányuk a meglehetősen magas ár és a követelményeknek sem mindenben felelnek meg. A diffúziós másolás jobb eredményeket ad. Az eljárással nyomtatott szövegű, rajzolt vagy irt eredetiről készíthető másolat fehér háttérre vagy átlátszó filmre, esetleg más áttetsző anyagra. Egyedül a sárga szín nem alkalmas jó reprodukcióra. Különleges rács alkalmazásával még tónusos képek is reprodukálhatók, ha hátoldalukon nincs nyomtatott szöveg. Néhány perces szárítás után a diapozitívek vetíthetők, néhány hét után azonban a háttér barnás elszíneződést mutat. Ez langyos vizes öblítéssel elkerülhető. A hómásolással végzett kopírozásnál szintén korlátozottak a lehetőségek. A hőátvitel minősége az alkalmazott anyag vegyi összetételétől függ. A diazo-eljárást rendszeresen használják rajzok másolására. Az eljárás részletes ismertetése. /B.L./

122

374.6:02/420/

Könyvtárosképzés. Egyesült Királyság. - /Education for Librarianship. United Kingdom/ - HARRISON, J.C. - Library Trends, 12.k. 2.sz. 1963.okt. 123-142.p.

Angliában a könyvtáros oktatás az 1880-as évekbe nyúlik vissza. 1884-re egy vizsga-sillabuszt dolgoztak ki, az első vizsgák 1885-ben voltak Londonban és Nottinghamban. Érdekes azonban, hogy a könyvtáros-iskola megalapítása milyen hosszú idővel ezután következett csak be: 1919-ben. Ennek egyik oka az angol egyetemek akkori viszonylag kis száma. 1893-1898 között évente nyári iskolákat rendeztek. 1902-1917 között a London School of Economics a könyvtárosképzés központja, a Könyvtáros Szövetség Oktatási Bizottsága közreműködésével. 1919-ben teljesen új minősítést vezettek be: "Diploma in Librarianship". Kezdetben sem a tanulók, sem az oktatók nem töltötték teljes idejüket a könyvtártudomány művelésével.

Az iskola a két világháború között számos szakembert képzett. 1939-ben bezárták és csak 1946-ban kezdte újra működését, akkor már 5 másik új iskolával együtt. 1946 végén már nyilvánvaló volt, hogy

a könyvtáros oktatásban új rendszerre van szükség - mégpedig igen rövid időn belül. Az átdolgozott irányelvek teljes időben történő oktatás programját adják. Az egymást követő három vizsga pontosan meghatározott gyakorlati idő után tehető le. Az így végzettek Angliában mindenfajta típusú könyvtárban a vezető helyeken találhatók.

Egyes egyetemeken /Sheffield, Belfast/ további tervek készülnek a továbbképzésre vonatkozóan. /G.M./

123

374.6:02/43-11/

Könyvtárosképzés. Kelet-Németország /Német Demokratikus Köztársaság/ - /Education for librarianship. East Germany: the German Democratic Republic/ - KUNZE, H. - Library Trends, 12.k. 2.sz. 1963. okt. 143-146.p.

A kutató könyvtárakban a személyzet végzettségét tekintve három csoportba sorolható:

1. tudományos könyvtáros /szakképzettséggel/
2. könyvtáros
3. könyvtári szakmunkás

Az első csoport munkáját az elmélet és gyakorlat szoros kapcsolata jellemzi: szakkönyvek válogatása, tájékoztatás, bibliográfiák szerkesztése, a könyvtáros személyzet oktatása. Szükséges képzettség: 5 év egyetem és 2 év könyvtári gyakorlat. A könyvtárosképzés a berlini Humboldt Egyetemen folyik a Könyvtártudományi Intézet szervezésében. A könyvtári studiumok mellett kötelező egy másik szaktárgy is. A könyvtári tantárgyak: könyvtári adminisztráció, könyvtártörténet, bibliográfia, dokumentáció, bibliológia, tudománytörténet, idegen nyelvű könyvtári szövegek olvasása. Minden év végén néhány hét gyakorlat van. A szaktárgyak oktatása több időt vesz igénybe, de jellemző a két tárgy párhuzamos, szisztematikus összekapcsolása.

A második csoport a kutató könyvtár különböző területein dolgozik: katalogizálás, kölcsönzés, olvasóterem. 3 éves szakképzés folyik a berlini könyvtáros iskolában és Leipzigban a Deutsche Staatsbibliothek ill. a Deutsche Bücherei irányításával. Elméleti és gyakorlati anyag. Befejezésként írásbeli és szóbeli vizsga.

A harmadik csoportra adminisztratív és technikai feladatok megoldása vár, segédkezik a könyvtáros munkájában. A 8 ill. 10 osztályos iskola után 2 éves képzés. A gyakorlati és elméleti oktatás mellett szükséges a gépirás és az orosz mellett még egy idegen nyelv. A képzés összekapcsolása könyvtári gyakorlattal, végül írásbeli és szóbeli vizsga.

Az egyik fokozatból a másikba való átlépés lehetséges. /G.M./

124

374.6:02/46/

Könyvtárosképzés. Spanyolország. - /Education for librarianship. Spain/ - LASSO de la VEGA, J. - Library Trends, 12.k. 2.sz. 1963. okt. 153-157.p.

Spanyolországban 1854-től több ízben jelentek meg rendeletek és szabályzatok a könyvtárossághoz szükséges képzettséggel, vizsgákkal kapcsolatban. 1960-ból való az utolsó, eszerint:

A vizsga első része:

1. Francia vagy olasz prózai szöveg fordítása szótár nélkül /400 szó két óra alatt/;
2. Angol vagy német prózai szöveg fordítása szótárral;
3. Írásbeli dolgozat 20 megjelölt témából kiválasztott 2 témából;

A második rész:

1. 30 megjelölt témából 2 kiválasztott téma írásbeli feldolgozása az írás-, könyv- és könyvtártörténet, a bibliográfia, dokumentáció vagy könyvtárgazdaság tárgyköréből;
2. Paleográfia;
3. Középkori kézirat katalogizálása;
4. 5 modern idegen nyelvű könyv katalogizálása és decimálása;
5. Egy zenemű, rézkarc, térkép, hangfelvétel címeirása.

A sikeres vizsgázókat a Levéltári és Könyvtári Osztály osztja be a különböző könyvtárak különböző céljaira. E szervezet készíti elő a képzés és továbbképzés célját szolgáló tanfolyamok és kurzusok mellett a konferenciákat, kollokviumokat.

Madrid mellett Barcelonában is évek óta működik könyvtáros iskola. /G.M./

125

374.6:02/492/

Könyvtárosképzés. Hollandia. - /Education for librarianship. Netherlands/ - BRUMMEL, L. - Library Trends, 12.k. 2.sz. 1963.okt. 147-152.p.

A könyvtárosképzés áttekintése meglehetősen nehéz, mert az utolsó néhány év alatt a felső és középfokú oktatás teljesen új rendszert dolgoztak ki, amely 1964-re válik teljessé. A történeti visszapillantás a könyvtárosképzés és a könyvtárak általános helyzetének szoros kapcsolatát mutatja. 1912: a Netherlands Library Association megalapítása, tag lehet minden hivatásos könyvtáros. Ez lehetőséget adott a különböző kutató-, szak- és közkönyvtárak dolgozóinak találkozására, viták rendezésére. A még 1908-ban megalapított Association for Public Libraries nevéhez fűződik viszont a könyvtárosképzés beindítása. 1922-ben 2 éves tanfolyamok indultak az un. "assistant" minősítésért /összekötve kötelező gyakorlati munkával egy közkönyvtárban/. Vezető beosztásban az előző fokozat birtokában 10 hónapos tanfolyam elvégzése volt szükséges /könyvtári adminisztráció, a közkönyvtár szerepe/. A két társaság között 1927-ben megállapodás jött létre. 1941-ben megalakult a szak-, kereskedelmi- és ipari könyvtárak szekciója. A részleg érdeme, hogy felismerte a műszaki könyvtárosok szakképzésének fontosságát. Tanfolyam 1946-ban indult. 1950-től a rendezés közösen folyik a Netherlands Institute for Documentation and Filing-gel.

A tanfolyamok "szakosítása":

- 1.1. műszaki könyvtárak könyvtáros személyzete,
2. nem műszaki könyvtárak könyvtáros személyzete,
3. kutató könyvtárak alacsonyabb beosztású személyzete részére.

260

II. Képzett műszakiak részére, akik műszaki könyvtárban irodalomkutatással foglalkoznak.

III. A I. alatt leírt tanfolyamot végzettek számára.

A különböző kurzusok a különböző könyvtárak igényeihez, szükségleteihez igazodnak. Az Amsterdami Egyetem új tanszéke: a könyvtártudományi - a bevezetésben leírt változás első jele volt. A jelenleg kidolgozás alatt álló tervezet szerint a különböző szakos hallgatók doktori vizsgájuk után két éves tanfolyamot látogathatnak /az első év már a doktori vizsga előtt is elvégezhető, a második évet kutató könyvtárban lehet eltölteni/.

A további fejlődési vonalat még pontosan megjelölni nem lehet, igen jelentős eredmények várhatók. /G.M./

126

374.6:02/496.1/

Könyvtárosképzés. Görögország. - /Education for librarianship. Greece/ - CARNOVSKY, L. - Library Trends, 12.k. 2.sz. 1963.okt. 158-165.p.

Görögország a sok könyvtár országa. A könyvtáros iskola megteremtése ennek ellenére sok nehézségbe ütközik.

Egy 1949 évi törvény a könyvtárak pénzügyi, személyzeti kérdéseivel, működésével foglalkozva érinti a könyvtárosképzést is, mint olyan tényezőt, amely nélkül, nemhogy új szükséges könyvtárakat nem lehet létrehozni, de amely a meglévő könyvtárakban is égető probléma: hiány van képzett szakemberekben.

A könyvtárosképzés programját előterjesztették: az iskola elhelyezése, tanulmányi tervére /humán tárgyak, könyvtári adminisztráció módszerei/. A javaslatokról összefoglaló jelentés készült az UNESCO részére. 1962-ben a dán könyvtáros iskola igazgatója utazott Görögországba. Javaslatára szerint Athénben független intézetet kell létrehozni a különböző szintű szakemberek képzésére - az erre vonatkozó törvényjavaslat elkészült, hivatalos intézkedés még nem történt, de több olyan tanfolyam kerül megrendezésre, amely jelzi a gyors megoldás szükségességét. /G.M./

127

410.51

A morfológiai szintézis rendszere az orosz nyelv számára. - /Sisztéma morfológiceszközo szintéza dlja russzkogo jazika/ - OT-KUPCSIKOVA, M.I. - PITIALOV, Sz.Ja. - NTI, 1.sz. 1964.jan. 39-46.p.

A morfológiai szintézis szakaszának gyakorlati szükségességét a gépi fordításnál a szótáranyag nagy terjedelme indokolja. Az összes használt szóalaknak elhelyezése a szótárban rendkívül megnöveli annak terjedelmét, ami a fordítás sebességének gyors csökkenését eredményezi.

Az orosz szöveg szintézisének algoritmusza meghatározza minden orosz szóalaknak a képét és a szóalak lineáris elhelyezkedését a szövegben. A szóalak betűképezének meghatározása a szintézis morfológiai részét alkotja.

A morfológiai szintézis abból a célból készül, hogy csökkentse a gépi szótár terjedelmét, aminek révén eléri a szóalapok elhelyezését benne és így lehetővé válik a szükséges utalás a szó alakjának képzésére.

A morfológiai szintézis vázolt rendszere a gépi fordítás számára készült az angolból és kínából orosz nyelvre.

A morfológiai rendszer az algoritmuson kívül kiegészítő utasításokat is magában foglal, amelyeket a cikk részletesen ismertet.

/P.S./

128

65.012.224:002.66

A műszaki dokumentációra vonatkozó igények rendszerezése és felhasználásuk elszámolása. - /Sisztéma zaproszov na tehniczeszkuju dokumentaciju i ucset ee ispolzovanija/ - JUDIN, V.F. - NTI, 1964. jan. 9-11.p.

A termelő munkában a műszaki információ - műszaki rajzok, technológiai kártyák, műszaki feltételek, szabadalmi leírások stb. - felhasználása jelentős gazdasági hatékonysággal jár, ezért fontos a munka olyan megszervezése, melynek során minden egyes intézkedés után folyamatos ellenőrzést alkalmaznak az igény megformulázásától a bevezetés megtörténteig. Nagy jelentőségű nemcsak az átvett tapasztalatok alkalmazásának megszervezése, amelynek eredményeit a tájékoztatási osztály munkatársai közre is adják, hanem az ügyintézés helyes kialakítása, a műszaki dokumentációs igények pontos megfogalmazása, az átvétel és továbbítás ellenőrzése, az igénylések elszámolási és nyilvántartási formája. Mindezekre vonatkozóan még kevés adat és közlés áll rendelkezésre.

E kérdés célszerű kidolgozása annál fontosabb, mert számos vállalatban az igények megfogalmazására és az érdeklődések elszámolására vonatkozóan kialakított rendszernek több hiányossága van. Ezekkel a más vállalatoktól kapott anyagokkal kapcsolatban jellemző a sok nyilvántartás, az igénylés tartalmának többszöri leírása, felesleges papírfelhasználás, a teljesített igények ellenőrzésének bonyolultsága.

Az Irbit-i Motorkerékpár Gyár műszaki információs osztálya 1962-ben bevezette a műszaki dokumentációra vonatkozó igénylések megfogalmazásának és elszámolásának központosított rendszerét.

/P.S./

129

651.926.011.56:413-20-82

Szótár készítése a gépi fordításhoz. - /Posztroenie szlovarja dlja masinnogo perevoda/ - ANTONOVA, M.K. - KLEJNERMAN, G.I. - RVACSEV, L.A. - NTI, 1.sz. 1964.jan. 53.p.

A szövegek szűk területre való szakosodása folytán mind a szerzőnél, mind a fordítónál gyakran sajátos "zsargon"-nal találkozunk. Ennek következtében pl. numerikus matematikai és számítástechnikai szövegnek angolból oroszra való fordítása esetén a "gépi" szó-

tárban az angol szavak és az orosz ekvivalensek száma jóval kevesebb, mint a normál szótárak esetében, különösen ha mellőzzük az adott szakterületen kevésbé használt szavakat.

A szótár összeállítása négy szakaszban történik. Az első szakaszban a nyelvészek párhuzamosan feldolgozzák az angol és orosz szöveget mondatról mondatra. A második fázisban a munkát gépek végzik: a szövegeket lyukkártyákra viszik át. A harmadik szakasz a szótár különféle értékeléséből áll. Végül a gépi szótárt ellenőrzik szó szerinti fordítás útján; ezt egyrészt a gépi szótárral, másrészt a közönséges szótárral végzik. /P.S./

130

651.926.011.56:801.54

Thesaurus típusú szótárak felépítésének néhány elvi kérdése.-
/Nekotorije principu posztroenija szlovarja tipa "Tezaurusz"/ - ARA-POV, M.V. - NTI, 4.sz. 1964. ápr. 40-46.p.

A thesaurus mindenekelőtt osztályozó rendszer, amelyben valamely adott nyelv szavait és kifejezéseit, vagy e nyelv egy részét, pl. a vegyipari, fénykohászati terminológiát stb. végleges és lehetőleg korlátozott számú ismerv szerint osztályozzák.

Amikor a rendszer eléggé bonyolulttá válik, új alosztályok bevezetése jelentős munkaráfordítással jár még az alkalmazott ismérvek kombinációja alapján is, nem beszélve új ismérvek bevezetéséről, ami általában az egész rendszer újbóli átnézését teszi szükségessé. Előrelátható, hogy az osztályozási rendszer egyszerű bővítése, e folyamat automatizálásának elvi lehetősége nélkül, olyan rendszert eredményez, amely állandóan a rendezés állapotában van és így gyakorlatilag használhatatlan.

Az egyetlen megoldás a thesaurus kiegészítési folyamatának automatizálása, bizonyos értelemben önkéntes rendszer megszervezése. Az automatikus módszer vázolója a thesaurus kibővítésére, amely új szövegek növekedésének mértékében tükrözi a tárgyak és fogalmak viszonyának módosulását.

A javasolt szemantikai modell alapjául a thesaurus fogalma szolgál néhány kiegészítő korlátozással a szerkezetét illetően. E modell keretében ajánl pontosabban meghatározott, a filológiában régebben ismert fogalmakat: szavak jelentése, eseti jelentése, átvitt értelme, szinonimák. Kézenfekvő, hogy ebben a vonatkozásban az adott szemantikai rendszer lehetőségei távolról sem merültek ki. /P.S./

131

651.926.011.56:801.55=82

A morfológiai elemzés végrehajtásának problémája a gépi fordításnál.- /Problemu oszucscesztvlenija morfologiceszkogo analiza pri masinnom perevode/ - VARGA, D. - NTI, 4.sz. 1964. ápr. 47-50.p.

A morfológiai elemzés programjának egyik fő követelménye a gépi munka minimuma. Ma már nem kétséges, hogy a szükséges gépidő a gépi fordítás legfontosabb korlátainak egyike.

Az orosz nyelv morfológiai elemzésére javasolt módszer a szóvégződések levágása. Ez lehetővé teszi a program terjedelmének és az elemzés idejének jelentős rövidítését. A módszer lényege az, hogy a bázis sokaság kutatásakor - a kutatott kategóriák összessége - amelynek elemei egyes kategóriákként jelennek meg /szám, eset, igealak stb./, meg kell határozni a legszűkebb részsokaságot, pl. a főnév esetét és számát. Elemi ismérveknek tekintik a betűket, amelyek az elemzett szavak végét alkotják.

A részletesen ismertetett módszer gépi fordításban való alkalmazási lehetőségeinek leírása.

Az ajánlott módszer a morfológiai elemzés problémáját a különféle elemi ismérvek szembeállításával kívánja megoldani.

/P.S./

132

681.142.4

Adatok szortírozása elektronikus számjegyes számítógépeken. - /Szortírovka dannuh na elektronnuh cifrovuh vucsiszlitel'nuh masinah/ - TRAHTENGERC, E.A. - NTI, 1964.jan. 29-37.p.

Nagyobb tömegű információk feldolgozása azok osztályozását követeli meg meghatározott ismérvek szerint. Ez idő szerint ezt a munkát főleg lyukkártyák mechanikus szortírozásával oldják meg, amihez számoló-analitikai gépeket használnak. Az elektronikus számjegyes számítógépek széleskörű alkalmazása az információk munkában egyre erősebben előtérbe helyezi az adatok szortírozását ilyen gépeken. Ennek megoldása szükségessé tette az elektronikus számjegyes számítógépek jellemzőinek megjavítását és új módszerek, valamint programok kidolgozását.

E kérdéssel foglalkozott az Amerikai Számítógép-Társaság /Association for Computing Machinery/ 1962. november 29-30-án tartott szimpóziuma, ahol a következőket vitatták meg:

- adatok osztályozása az operatív emlékező-egységben,
- a mágneses szalagra írt néhány adatszoportból közös adatsor készítése, amelyet meghatározott ismerv szerint rendeztek,
- különböző mágneses szalagokon szereplő adatszoportok egyesítése egy szalagon,
- adatok szortírozása mágneses dobokon és tárcsákon emlékezőtár felhasználásával.

Behatóan megvitatták az információ rögzítésének módszerét tartós memóriaegységben az adatok osztályozására vonatkozó különböző eljárások analitikai összehasonlításával.

/P.S./

133

681.142.621:681.613

Betűnyomó gép vezérlőberendezése. - /Usztroisztvo upravlenija bukvopecsatajuscsej masinkoj/ - STURMAN, Ja.P. - SZELICKIJ, Sz.Sz. - MAHMUDOV, Ju.A. - NTI, 1.sz. 1964.jan. 25-27.p.

A betűkkel leírt információ terjedelme évről-évre nő. Ezzel dolgoznak az univerzális és információs elektronikus számítógépek, ame-

lyeket el kell látni kimeneti betűnyomó berendezéssel. Erre a célra megfelel a közönséges írógép motorikus hajtással, amelynek billentyűi fölé szelenoidot szerelnek. Ha a szelenoidok valamelyikébe a szükséges áramot vezetik, karja lenyomja a megfelelő billentyűt és a papírra nyomja a betűt.

50 szelenoidos billentyű esetén bármely betűs-számjegyes jel leírására 6 kettős kisülés szükséges. A kettes kód nyomására, amely az elektronikus számítógépből lép ki, kidolgozták az írógép-vezérlés sémáját a ferrites dioda-modulok és félvezető diodák és triodák felhasználásával. Ez biztosítja 36 kettes kisülés vételét, tárolását és betűk vagy számjegyek folytatólagos nyomását. Ezenkívül a vezérlő-berendezés lehetővé teszi a kocsi bekapcsolási és visszafordulási kódjának kidolgozását. /P.S./

134

681.142.622:651.928

Sulyozott együtthatók meghatározása írásos információk felismerésének korrelációs módszere esetén. - /Определение весовых коэффициентов при корреляционном методе распознавания пис'менной информации/ - BIRMAN, N. Ja. - SZINDILEVICS, L. M. - NTI, 1. sz. 1964. jan. 23-24. p.

A jelek kódos leírása azok felismerésekor a statisztikai elemzés módszerének igénybevételével összefügg a sulyozott együtthatók bevezetésével. A tipográfiai nyomás hibái, zörejek a jelek nem pontos beállítása folytán a rasztermezőben és ehhez hasonló zavarok szükségessé tették nagyobb jelmennyiségnek előzetes statisztikai elemzését elektronikus számjegyes számítógépeken, továbbá sulyozott együtthatók kiszámítását, amelyek figyelembe veszik a jelek szerkezetének valószínűségét, és ezeknek az együtthatóknak a bevezetését elektromos áramkör formájában a számító automata szerkezeti sémájába.

A sulyozott együtthatók számítási módjainak vizsgálata esetén az ún. korrelációs felismerési módszer alkalmazásakor a felismerésre tekintetbe jövő jeleket különállóknak vesszük. Az egyértelmű egyedi jelek nagy tömegén kutatják azok statisztikai szerkezetét és meghatározzák az etalon-jel kódleírását.

A felismerés folyamata abban áll, hogy az automatába belépő egyedi jeleket összehasonlítják valamennyi etalon-jellel, amely a gép memóriaegységében tárol. A felismerés jelzést a maximális egybeeséskor kapjuk, amely a felismerendő jel és valamelyik etalon-jel között bekövetkezik. /P.S./

135

681.6:061.4

A sokszorosításhoz szükséges módszerek és gépek. - /Methoden und Maschinen zum Vervielfältigen/ - KOHLMANN, H. - Bürotechnik-Organisation, 12. k. 6. sz. 1964. jun. 500-509. p.

A Hannoveri Vásáron főleg drága ofszet gépek szerepeltek, melyek nem annyira irodai célokra, hanem inkább sokszorosító vállalatok részére szükségesek. A kisofszet gépek között legjelentősebb a LITHOSET

nyomdagép, mely papírfóliával 4-500, alumíniumfóliával 50 000 nyomást készít. Kényelmesen kezelhető és óránként 2000-4000 nyomás készíthető. Az átnyomógépek belső használatra még sokáig megfelelnek olyan helyeken, ahol nem helyeznek súlyt a minőségre és legfeljebb 300-500 példány szükséges. Számos kiállító /Rena-Banda-Ormig/ cég mutat be ilyen gépeket. Egy új sablonnyomógép /Roto/ is bemutatásra került, mely fele árba kerül, mint egy kis ofsetgép.

A vásáron szerepeltek még címezőgépek /Adrema-Adrex/, borítókozógépek /Bell-Howell, Kern Automatic/ és bélyegzőgépek /Francotyp-Postalia/, melyekkel a postázás csaknem teljesen automatikusan végezhető. Kis példányszámu sokszorosításhoz különböző típusu másológépeket használnak /Thermofax-Eichner/. A hőhatású másolás minősége sokat javult, a 3-M-Comp. másológépe már minden szint egyformán másol. - Új elektrosztatikus másológépek is forgalomba kerültek 4-5000 DM áron. /Haman-Apecco/ /G.A./

136

77:001.4

Fényképészeti alapfogalmak. - /Photographische Grundbegriffe/ - SCHULZE, A. - Reprographie, 4.k. 7.sz. 1964.nov.-dec. 161-162.p.

A reprográfia területén dolgozóknak tisztában kell lenniük a sűrűség és feketedés fogalmával. Mindkét fogalom lényegében egyet jelent. Azoknál az eljárásoknál, melyek nem az ezüstsók fényérzékenységen alapulnak, a sűrűség fogalmát használják, ugyanígy a színes fényképezés területén. A sűrűség meghatározása legkönnyebb a cikkben közölt matematikai képlet alapján.

A sűrűség és sűrűség-terjedelem fogalmai szigorúan megkülönböztetendők. A sűrűség pontosan meghatározható érték. A sűrűségterjedelem a maximális sűrűség és minimális sűrűség differenciája. Minden fényképészeti eljárásnál /felvétel, másolás, nagyítás/ a sűrűségterjedelem döntő szerepet játszik, differenciálja a rendelkezésre álló fényintenzitást. A vizuális megfigyelésnél /olvasókészülék/ szintén elsősorban ettől függ az olvashatóság.

A gradáció a fényképészeti anyagok tulajdonsága megszabott ki-dolgozási körülmények között. Mennyiségi kifejezésére a gamma-értéket használják. A cikk behatóan foglalkozik még a kontraszt és feloldóképesség fogalmaival is. /G.A./

137

778.148

A Mikrophot 5 PO-1 szovjet mikrofilm leolvasógép. - /Das sowjetische Mikrofilm-Lesegerät Mikrophot 5 PO-1/ - Reprographie, 4.k. 7.sz. 1964.nov.-dec. 164 p.

A Mikrophot 5 PO-1 asztali mikrofilm olvasókészülék, színes és fekete-fehér mikrofilmek kiértékelésére szolgál. 16 és 35 mm-es perforált és perforálatlan filmek használhatók 31x36 mm, 24x36 mm és 12x22 mm képmérettel.

A készüléknek két objektívje van:

Ju-8, 50 mm-es, 1:2, - 10:1 nagyítással,

266

Ju-12, 35 mm-es, 1:2,3 - 16:1 nagyítással.

A lencsékhez megfelelő méretű kondenzorok tartoznak.

A beépített képernyő 300x350 mm, megfelelő ernyővel felszerelve a külső világítás visszatartására. A fényforrás 10,5 V, - 7,8 A -es izzólámpa, 110 V vagy 220 V, -ra, mely minden irányban mozgatható, így az egyenletes fény könnyen beállítható.

A készülékkel a képet szükség esetén egy vetítőtükör segítségével fehér falra vetíthetjük. Ha a vetítési felület 2,5 m távolságban van, akkor a nagyítás a Ju-8-as objektívvel 50-szeres. /G.A./

138

791.43-96

Film értékelés és kritika. - /Film evaluation and criticism/ - LIMBACHER, J.L. - ALA Bulletin, 58.k. 1.sz. 1964.jan. 43-47.p.

A közönségnek a filmek kiválasztásában segítségre van szüksége, akár otthoni használatra igényli a filmet, akár az iskolai oktatásban vagy más területen kerül vetítésre. Egy chicagói konferencián - amelynek témája a filmek értékelése volt - e tevékenység három formáját határozták meg:

1. referálás
2. kritika
3. értékelés.

A könyvtárakat /filmtárakat/ gyűjteményük kialakításában e tevékenységek során a következő szempontok kell hogy irányítsák:

1. A feldolgozott téma valóban filmtéma volt-e, azaz a téma feldolgozásához valóban a film sajátos eszközei, kifejezőmódja volt szükséges /s nem pl. diafilm, vagy esetleg az irodalom/.

2. A filmben feldolgozott téma szerepel-e már a gyűjteményben; ha nem szerepel, szükséges-e, ha igen, jelent-e újat?

3. Érdekes-e a film, felkelti és ébrentartja-e a közönség érdeklődését? Kik számára lesz hasznos a film?

4. A film technikai kivitele /kép, hang minősége/.

5. A téma feldolgozása tartalmi szempontból /pl. a közölt információk pontosak-e/.

6. Filozófiai, politikai értékelés.

7. Anyagi szempontok.

8. A film valóban a vizuális kifejezés eszközeként értékelhető?

A filmek értékelésének nem könnyű munkájához igen sok hasznos folyóirat áll rendelkezésre. /G.M./

139

8-3/8.08/

A szakkönyv mint a tudomány szemléltetője. - /Das Sachbuch als Zaungast der Wissenschaft/ - GRUNIG, J. - Dokumentation, Fachbibliothek, Werksbücherei, 13.k. 1.sz. 1964.okt.-nov. 17.p.

A szakkönyvek egyik csoportja, az ún. Sachbuch-ok, - ellentétben a Fachbuch típussal - ismeretterjesztő feladatot töltenek be. A szakkönyv /Sachbuch/ a tudomány tényeiről, eredményeiről és össze-

függéseiről szórakoztatva tanít. Eszköze az epikus stílus. Az ismeretterjesztő szakkönyvnek nem feladata módszeresen rendszerezni a szakterület tényeit, hanem a "holt" anyagot életszerűen, a felfedezések és feltalálók, a kísérletek és megoldások tükrében bemutatni. Az anyag összeválogatásánál a szerzőnek szabad keze van, a tudományos tények azonban határt szabnak a fantáziájának. A szerző tulajdonképpen összeállító, művészete a tények válogatásában, a hangsúlyos és hangsúlytalan részek kiemelésében mutatkozik meg. A szerzőnek nincsenek tudományos ambíciói a könyv megírásánál, ezért nem egy tudományos művet alkot, hanem csak szemlélője a választott szakterületnek.

Gondozott, világos, a laikus számára is érthető nyelvezet jellemzője a jó ismeretterjesztő szakkönyvnek. /Sz.T./

